

B. CENTRUM VOOR HUWELIJKSKONTAKTEN, ANTWERPEN

Het "CENTRUM VOOR HUWELIJKSKONTAKTEN" is er om mensen te helpen een levenspartner te vinden. Het werd op 6 februari 1973 te Antwerpen opgericht. Het initiatief hiertoe werd genomen door het "Konsultatieburo" van Antwerpen. Herhaalde vragen naar degelijke ontmoetingskansen moesten steeds negatief beantwoord worden, zodat uitgekoken werd naar een alternatieve vorm van huwelijksbemiddeling. Hiervoor werden kontakten gelegd met het "Landelijk Centrum voor Huwelijk kontakten" te De Bilt (Nederland) naar wiens voorbeeld het CVH werd gesticht.

Het Nederlandse L.C.H. draagt de erkenning van de "Raad van Toezicht op de Dienstverlening bij Huwelijkskontakten". In België bestaat dergelijke controle van de overheid niet, zodat de kans op uitbuiting en misbruik reëel is. Het CVH wil nochtans in België dezelfde waarborgen bieden aan zijn leden als het Nederlandse LCH.

Verschillende nationale verenigingen hebben hun medewerking verleend en zetelen in de algemene vergadering. Het zijn o.m. de Bond der Grote en Jonge Gezinnen, de Federatie Vormingswerk voor het Gezin, de Federatie van Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg, het Nationaal Verbond voor Diensten Maatschappelijk Werk, de Federatie van Konsultatieburo's voor Levens- en Gezinsproblemen, Tele-Onthaal, Tele-Dienst, de Stichting Geesteshygiëne Antwerpen, de Sociale Dienst van de Protestantse Kerk van België.

Verstaan wij onder huwelijksbemiddeling de dienst die een derde verleent om voor twee mensen de mogelijkheid te openen om tot kontakten te komen met het oog op kennismaking en huwelijk, dan is er sprake van een vorm van

dienstverlening die sedert de oudste tijden bestaan heeft.

Klassiek is de opdracht aan Eliëzer, vermeld in Genesis XXIV, om voor Abraham's zoon Isaak een vrouw te zoeken. Sedertdien zijn er onafgebroken tot op onze dagen bemoeiingen van ouders en familieleden tot het vinden van een naar hun oordeel geschikte huwelijkskandidaat. We weten dat er in de middeleeuwen georganiseerde diensten ter bemiddeling bestonden en dat de overheden van sommige steden deze dienstverlening reglementeerden.

Dit alles om erop te wijzen dat de behoefte aan dienstverlening op dit terrein niet - zoals wel eens wordt beweerd - een verschijnsel van deze tijd is. In vergelijking met vroeger zijn er wel verschillen aan te geven die samenhangen met de behoefte die er bestaat aan deze kontakten en met de wegen die gevolgd worden om deze behoefte op te vangen.

1. DE BEHOEFTE OM TOT KONTAKTEN TE KOMEN MET HET OOG OP KENNISMAKING EN HUWELIJK.

In de huidige samenleving komt de wens om tot kontakten te komen met het oog op kennismaking en huwelijk manifest tot uiting door middel van het plaatsen van advertenties. Voor 1970 mag het aantal van deze advertenties geschat worden op ongeveer 25.000 voor het Nederlandstalige deel van België en van Brussel. Daarnaast bestaat er ongetwijfeld nog een grote behoefte die latent blijft en welker omvang zich niet laat nagaan.

De groep van de niet-gehuwden dienst geschat op ongeveer 20% van de bevolking. Zij bestaat uit de ongehuwden (+ 30 jaar zijn, geen ernstige geestelijke of lichamelijke letsels

vertonen, niet in konkubinaat leven, geen celibataire levenstaat verkozen hebben) met ongeveer 9%; uit verweduwden en echtgescheidenen; uit jonge volwassen arbeiders en studenten; uit bejaarden die alleen zijn komen te staan. Ongeveer de helft van deze mannen en iets meer dan de helft van deze vrouwen verklaarden vooralsnog te willen huwen (Pilot-studie uitgevoerd door het ITS, Nijmegen).

Over de achtergronden om op deze wijze tot kontakten te komen met het oog op kennismaking en huwelijk is wetenschappelijk bijzonder weinig bekend. Wel blijkt het zo te zijn dat het vooral mensen zijn voor wie de sociaal-traditionele wegen om tot een huwelijk te komen, te kort schoten. Niet-gehuwden (en vooral ongehuwden) bevinden zich in onze samenleving in een orbeschutte en geïsoleerde positie. Zij staan buiten de warmte, intimiteit en geborgenheid van het kerngezin en bewegen zich eksklusiever in de openbare sfeer met haar kilte en zakelijkheid. Zij horen nergens vanzelfsprekend bij en zij bedreigd met affektieve verschraling. Zolang de samenleving blijft zoals ze nu is zal de niet-gehuwde staat geassocieerd blijven met een kille en minder waardevolle bestaanswijze. Deze omstandigheid maakt het de (ongewild) ongehuwde bijzonder moeilijk.

Hoe meer de situatie van niet-gehuwde tot een eigen keuze geworden is, des te meer blijkt dat deze personen het alleen-zijn hoog gaan aanslaan en minder gefascineerd worden door de betovering van het huwelijks- en gezinsideaal. Maar ook dan blijft de vraag (die samenhangt met de scheiding tussen de private en de openbare sfeer) naar ongedwongen en uitgediepte kontakten zeer reëel. Tevens blijft er de maatschappelijke norm van de erotische en seksuele aspecten van de

menselijke relaties aan hen dienen voorbij te gaan. Voor sommige niet-gehuwden wordt het dan nog moeilijker om bij zichzelf hun verlangen naar lichamelijke en naar een levenspartner te bekennen.

2. MOGELIJKHEDEN OM DEZE BEHOEFTE OP TE VANGEN.

Dit kan op verschillende manieren gebeuren. Zo is er de methode van de anonieme publikat van de huwelijkswens, de methode van persoonlijke bemiddeling en de methode van groepsvorming, alle op kommerciële basis.

Onze bespreking beperkt zich tot de methode van de groepsvorming zoals deze sinds 1973 in het CVH gehanteerd wordt.

Uitgangspunt hierbij is dat deze dienst verleend wordt in het kader van een vertrouwensrelatie omdat er voor de klient vitale belan mee gemoeid zijn. Het gaat hem om de zin die hij (zij) aan zijn (haar) leven wenst te geven. De huwelijkskandidaat is bereid groot vertrouwen te schenken en heeft voor deze dienstverlening een financieel offer over. De relatie CVH-Kliënt is dan ook omgeven met waarborgen. Belangrijke aspecten hiervan zijn : garantie van geheimhouding, juiste en voldoende informatie (vooraf) over de mogelijkheden die geopend worden, een duidelijke rechtsverhouding, een open en doelgerichte werkwijze, zekerheid van behandeling van gerechtvaardigde klachten, waardig gebruik van de publiciteitsmedia. De dienstverlening wordt kollegiaal uitgeoefend. Zij dient immers van toepassing te zijn voor zeer gedifferentieerde menselijke situaties die voorkomen in een zeer verscheiden sociale kontek de normen voorzien in de opnameprocedure die toegepast op alle nieuwkomers; voor evaluatie gesprekken en begeleiding van klienten is een

aangepaste deskundigheid voorhanden. Deze dienstverlening impliceert de verantwoordelijkheid het ledenbestand zoveel mogelijk te vrijwaren tegen personen die een huwelijk slechts zien als een middel om aan hun problemen te ontkomen.

In tegenstelling tot de niet op een huwelijk gerichte relatiebemiddeling is de dienstverlening van het CVH uitsluitend gericht op de ongewild-ongehuwden die huwelijkskontakten zoeken. Het beleid van het CVH gaat er dus van uit dat personen die verklaren zeker niet te zullen trouwen niet opgenomen worden.

De waarborgen die het CVH geeft m.b.t. zichzelf als bona-fide instelling strekken zich uit tot het ledenbestand zelf. Ingeschrevenen hebben aldus de zekerheid opgenomen te zijn in een kring van mensen die wensen te huwen en die hiervoor ook geschikt zijn.

De tijd van opname-procedure (+één maand) geldt ook als "afkoelingsperiode". Binnen deze tijd kan de kandidaat zijn inschrijving ongedaan maken en wordt zijn bijdrage terugbetaald. Van deze mogelijkheid wordt ruim gebruik gemaakt. Verschillende traden toe in een opwelling; anderen lukten erin tijdens deze periode een kontaktnaam tot stand te brengen waarvan zij hopen dat dit zal uitlopen op kennismaking en huwelijk. De konkrete stap om tot het CVH toe te treden was voor hen gunstig om in hun eigen omgeving partnergericht gedrag te ontwikkelen.

Werkzaamheden die besloten liggen in deze methodiek van dienstverlening zijn de volgende

1. De klient ontvangt op voorhand een informatiebrochure waarin hem een volledig inzicht geboden wordt in de wijze waarop de dienst hem verleend zal worden. Daar hoort eveneens een uitgewerkt ledenbestand bij dat opgemaakt is naar leeftijd, cultureel milieuformele opvoeding, huwelijkservaring, woonplaats en dit voor iedere sekse.
2. De kandidaat wordt bevraagd betreffende zijn leeftijd, fysieke toestand, genoten opvoeding en onderwijs, maatschappelijke werkzaamheid, culturele interesses, vrijetijdsbesteding, huwelijksmotieven, eventueel vroeger huwelijk of verbroken verlovingsrelatie tot de naaste verwanten enz.. Dit alles aan de hand van een algemene vragenlijst, een vragenlijst mbt de gezondheid, en het kennismakinggesprek met een adviseur die vast verbonden is aan het CVH. Voor deze gesprekken komen de kandidaten terecht bij één van de ongeveer zestig vaste gespreksmedewerkers verspreid over het ganse nederlandsstalige deel van België en van Brussel. Velen van hen zijn psycholoog, anderen behoren tot het maatschappelijk werk (A1 diploma).
3. De verifikatie, beoordeling en aanvulling van deze gegevens wordt bekomen door samenwerking tussen direktie, medisch adviseur en begeleidingskommissie.

In deze "begeleidingskommissie" komen aanvragen aan de orde die niet zonder meer kunnen bevestigd worden. Er is bijkomend advies nodig over de wijze waarop iemand mee gaat doen of advies over de vraag of het voor betrokkene wel goed is via het CVH

een levenspartner te zoeken. Eventueel vindt in zulke gevallen overleg plaats met de deskundige bij wie de klient in behandeling is.

Van deze begeleidingskommissie maken deel uit : de medisch adviseur, een maatschappelijk werkster, een psychiater, een sociologe, een gezinstherapeute, een psycholoog-zielzorger, de direktie van het CVH.

4. Bij afwijzing van een kandidaat door de begeleidingskommissie wordt zorg gedragen voor zijn opvang, rekening houdend met de gronden waarop zijn afwijzing geschiedde. Deze kommissie bepaalt op welke wijze dit dient te gebeuren. Het CVH-kantoor, een van de adviseurs, of een andere hiervoor bevoegde instelling bespreekt de afwijzing met de kandidaat.

Bij aanvaarding van een kandidaat wordt hij voorgesteld aan de klienten van de andere sekse natuurlijk met volledig behoud van zijn anonimiteit. Dit gebeurt bij middel van uitgebreide persoonsbeschrijving onder kodenummer en gebundeld in de "maandbrief". Het CVH stelt zich hierbij op als objektieve partij die er zich toe beperkt de nieuwkomers aan elkaar voor te stellen. Bij middel van de "maandbrief" worden de nieuwkomers dusdanig in de korrespondentiekring geïntroduceerd dat een doelgerichte kontaktlegging mogelijk wordt. Deze doelgerichte kontaktlegging berust op de tendens tot homogamie waarbij voorkeur bestaat voor overeenstemming in leeftijd, culturele en sociaal-economische status, woonomgeving, religie of levensbeschouwing, huwelijkservaring, enz. De differentiatie naargelang de factoren waarop selectie plaatsvindt is echter zodanig opgevat dat het CVH noch bevoogdend, noch beperkend optreedt in het keuze bepalen. Positief in dit keuze-gedrag is

het feit dat men met meerdere, soms op elkaar gelijkende, persoonsbeschrijvingen geconfronteerd wordt.

Binnen de groep die zij zich aldus afbak spelen de factoren waarop selectie gebeurt. Psychologen zullen opmerken dat de uiteitelijke keuze van een partner niet willekeurig verloopt maar afhankelijk is van psychische factoren. Er bestaat echter een verwarrende hoeveelheid uiteenlopende theorieën op het vlak van de partnerkeuze. Voor iedere partnerkeuze lijkt het mogelijk een groot patroon met variaties uit te schrijven, dit grondpatroon, deze blauwdruk zou de moeder-kind en de vader-kind relatie zijn. Of is het zo dat de partnerkeuze zich voordoet in de mate dat de behoeftestructuren van beide personen komplementair te noemen zijn? Of dient juist een psychologische gelijkheid der partners aanvaard te worden. Het zijn slechts enkele theoretische onderstellingen. Hoe het gericht zoeken kan bevorderd worden door opname van psychische indicaties in de procedure ligt me vooralsnog niet duidelijk.

5. Voor de ingeschrevenen zijn er "evaluatie gesprekken" voorzien om mogelijke moeilijkheden i.v.m. contactlegging of relatieopbouw op te vangen. Deze gesprekken behelzen tot de dienstverlening en zijn structureel ingebouwd. Bovendien kunnen leden zulk een gesprek aanvragen op eigen initiatief telkens wanneer zij dit wenselijk achten.

3. ERVARINGEN VAN INGESCHREVENEN.

Deze worden uiteraard als belangrijk genoemd o.m. om zekere aanpassingen en verbeteringen in de werking aan te brengen. Ik meende er goed aan te doen hier twee reacties te vermelden zoals die in een uitvoerig

interview werden opgenomen. Het zijn ervaringen van mensen die slechts een korte periode bij het CVH waren ingeschreven en die hun deelname met succes hebben afgerond.

1. Reactie van een ongehuwde man, 31 jaar :

"Och, ik wou het eens proberen. Of het ook kan op deze manier. Het is geen weloverwogen keuze geweest. Ik heb dat besluit nogal gemakkelijk genomen. Ik zou wel willen trouwen, ja. Ik vind het een beetje stil worden om alleen te wonen. Niet gezellig. Ik woon nogal afgelegen. In het begin vond ik dat prachtig, zo helemaal alleen in de rimboe. Maar nu is het zo leuk niet meer. Het is toch was stil. Ik heb weinig gelegenheid om vrouwen te ontmoeten. Op mijn werk kom ik eigenlijk alleen vrouwen tegen die in hetzelfde vak zitten als ik. En ik wil niet trouwen met een vrouw die hetzelfde beroep heeft. Dat lijkt me niet goed. Het lijkt me veel beter als je een verschillend beroep hebt. Dan kun je ook eens over iets andere praten dan over je werk. Waarom ik niet getrouwd ben? Ach, ik ben nooit zo trouwlustig geweest. Ik had al lang getrouwd kunnen zijn. Maar ik vond het niet nodig. Nu denk ik daar anders over. En nu zijn er veel minder mogelijkheden om vrouwen te ontmoeten dan vroeger. Ja ook daarom heb ik me ingeschreven.

Ik heb zo'n gesprek gehad met een medewerker of hoe zo iemand ook heet. Een goed gesprek : dat ging allemaal heel verantwoord. Als je dan ingeschreven bent krijg je zo'n "maandbrief" thuis. Die kijk je door en leg je weer weg. Een paar dagen tenminste. Maar daarna ga je hem toch weer opzoeken en bekijken welke persoon je wel aanspreekt.

- 40 -

Ik kijk eerst naar de leeftijd. Dan val er een aantal weg op levensbeschouwing of geloofsovertuiging. Uiteindelijk hou een paar persoonsbeschrijvingen over waar uit je diegenen kiest die je het meest aanspreken. En dan ga je schrijven. Ik heb een paar brieven geschreven. Daar heb ik weinig moeite mee. Ik kreeg zelf ook een hele serie brieven. Daar zaten ook een zielige brieven bij. Dat zijn wellicht mensen die het huwelijksburo als een laatste hoop zien om iemand te vinden. Eigenlijk ga je heel verstandelijk te werk als je via een huwelijksburo een vrouw zoekt. Aan de hand van persoonsbeschrijvingen ga je kijken of een vrouw bij je past. De emotionaliteit komt later. Als het goed is tenminste. Op de vrije markt is het andersom. Daar staat de emotionaliteit de rationaliteit. Je wordt verliefd op iemand en dan ga je kijken of die persoon bij je past. Of er een basis is om samen te leven. Voor beide methodes valt iets te zeggen. Maar gevoel in een relatie vindt wel belangrijk. Als dat er niet is geloof ik niet dat een relatie toekomst heeft. Ik heb nu drie vrouwen ontmoet via het huwelijksburo. Verstandelijk kon ik het met alle drie goed vinden. Hun leven sloot wel aan bij het mijne. Maar er was er maar een bij die me ook echt iets deed. Met die heb ik nu een vaster contact. Ja, op zo'n moment moet je een keuze maken. Je kunt niet met drie vrouwen verder gaan. Er moeten er twee afvallen. Dat klinkt erg nuchter, dat weet ik. En dat over een onderwerp dat je eigenlijk zo nuchter mag bespreken. Maar het is eenmaal niet anders. Ik ben ook niet zo romantisch. Ik heb er geen moeite mee om deze verstandelijke manier een vrouw te kiezen.

Sinds ik contact heb met die ene vrouw is mijn nummer geblokkeerd. Na een maand al en dat is inderdaad erg vlug. Ik heb er wel vertrouwen in dat het goed afloopt met deze vriendschap. Een huwelijk ja. Want dat heb ik wel ervaren. Als je je laat inschrijven moet je bereid zijn de consequenties te aanvaarden. Je moet echt willen trouwen en op dat besluit moet je niet terugkomen. Anders kun je er beter niet aan beginnen, vind ik. Want dan ben je ook niet eerlijk tegenover de andere ingeschrevenen. Ik zeg niet dat je onmiddellijk moet trouwen, maar je moet binnen de relatie die er ontstaat naar een huwelijk toewerken...".

2. Reaktie van een weduwnaar, 67 jaar :

"Ik heb een heel gelukkig huwelijk gehad. Misschien omdat het nooit de kans kreeg een sleur te worden. Ik ben gezagvoerder op een lijnvaartschip geweest. Ik was een maand of drie van huis en dan weer een tijdje met verlof. Ik heb twee kinderen. Die zijn nu het huis uit. Achteraf bekeken heb ik me maar weinig met hen bemoeid. Ik ben altijd meer echtgenoot dan vader geweest. Twee jaar geleden is mijn vrouw overleden. Dat was een verschrikkelijke klap voor me. De laatste zeven jaar ben ik aan wal geweest en hebben we samen doorgebracht. Ik kan niet zonder vrouw. Zonder iemand om voor me te zorgen; om op handen te dragen. Alleen zijn vind ik iets vreselijks. Om in zo'n stil leeg huis te zitten waar niemand iets tegen je zegt. Ik kan tegen haar portret gaan zitten praten maar ze zegt niets terug. Alleen zijn zit hem vooral in kleine dingen. Als ik in de tuin aan het werk ben geweest dan is er niemand die zegt : "dat stukje ben je

Ik kan heel goed voor mezelf zorgen. Eten koken, wassen, het huis schoon houden dat gaat me allemaal goed af. Maar het is niet leuk om voor jezelf iets lekkers te koken. Ik verzorg mezelf goed. Dat is heel belangrijk. Dat heeft me ook geholpen die moeilijke tijd na de dood van mijn vrouw door te komen. Vasthouden aan gewoontes, zorgen dat je jezelf en het huis niet verwaarloost want dan verval je van kwaad tot erger.

Ik ben vaak wanhopig geweest. Dat houdt me niet uit, om alleen te zijn in dit huis, dacht ik. Ik wil U best vertellen dat ik in mijn stoel heel wat uurtjes heb zitten janken van ellende. Ik kan niet zonder vrouw. De pastoor die me destijds erg geholpen heeft raadde me aan me te laten schrijven bij een huwelijksburo. Alleen blijven is niets voor jou, zegt hij. Maar het heeft nog wel heel lang geduurd voor ik me aanmeldde. Toen ik eenmaal ingeschreven was kreeg ik de maandbrief met de persoonsbeschrijvingen van de vrouwelijke cliënten. Ik heb dat eens ingekeken en meteen weer op zij gelegd. Ik had geen zin en geen behoefte om iemand te schrijven. Zelf kreeg ik wel brieven; die heb ik nog een tijdje onbeantwoord laten liggen. Met een paar van die vrouwen heb ik later een afspraak gemaakt voor een persoonlijke ontmoeting. Ik moet iemand zien om tot een goed contact te komen. Je kunt op twee manieren contact met iemand hebben. Geestelijk contact, uitwisseling van gedachten en gevoelens, en een lichamelijk contact, een erotische aantrekkingskracht. Als dat laatste er maar is komt dat andere vanzelf. Dat is mijn stellige overtuiging. Het moet klikken met iemand; die vonk moet er zijn. Dat weet je alleen als je iemand ziet.

Ik heb trouwens een vrouw ontmoet via het CVH met wie ik verder wil. Ik ben ervan overtuigd dat het goed zal gaan tussen ons. Zij denkt er ook zo over. Ik ben een gelukkig man. Ik ben ook erg tevreden over het CVH. Maar als ik een jaar stond ingeschreven en ik had nog niemand gevonden had ik er misschien heel anders over gedacht. Ha, ik ben hier heel blij mee!"

TOT SLOT.

Intuïtie en mensenkennis, leren van misgrepen en van mislukkingen zijn onvoldoende om op verantwoorde wijze aan huwelijksbemiddeling te doen. Zulke houding leidt tot argeloos diletantisme, bedreven door mensen die zichzelf voor dit werk gekwalificeerd achten, zonder eigenlijk te weten waarmee men bezig is. Meestal is men zich niet bewust of sluit men zich af voor de ontgoochelingen waartoe hun activiteiten soms leiden.

Spijtig genoeg is dit een reële situatie in ons land waar geen reglementering voor deze dienstverlening bestaat. Eenieder kan zich met het oog op bijverdienste een ruimte aanschaffen, een handelsregister en een BTW-nummer aanvragen, om met een huwelijkskantoor te starten.

Mijns inziens kan deze situatie slechts gesaneerd worden wanneer de overheid regelend wil optreden.

Voor een instelling als het CVH ligt er nog een immens terrein braak in de aktivering van mensen, die ongewild-ongehuwd zijn, om aan hun probleem te gaan werken. De functie van het CVH als huwelijkskontaktinstelling is voor velen lang (nog) niet vanzelfsprekend.

Naast het tekort aan informatie speelt de stellingname van betrokkene en van zijn omgeving een grote rol. Voorlichting en publiciteit zijn daarom belangrijke aspecten van het CVH-Beleid.

Hierbij streeft men naar beïnvloeding van de maatschappelijke attitude t.o. huwelijksbemiddeling. Want ook al zijn de resultaten van het CVH goed te noemen (+ 40% vond een partner via het CVH), men bereikt slechts een klein aantal van de ongewild-ongehuwden met duidelijke huwelijksbetrachtingen.

F.P.

+

+

+

Nota : Een neerslag van het werkingsjaar 197 kan bekomen worden op het adres van het
CENTRUM VOOR HUWELIJKSKONTAKTEN,
J. de Bomstraat 25
2000 ANTWERPEN

LITERATUUR-BESPREKING

1. Recensie van : MOLINSKI, H., "In blijde verwachting ... niet zonder last".

Uitgeverij De Nederlandsche Boekhandel, Antwerpen-Amsterdam, 1977.

Oorspronkelijke titel : "Die unbewusste Angst vor dem Kind als Ursache von Schwangerschaftsbeschwerden und Depressionen nach der Geburt, mit 12 anschliessenden Fall-darstellungen".

De Nederlandse bewerking en vertaling is van de hand van Dr.L. BEUSEN, en omvat een inleiding geschreven door Dr. P. NIJS.

Professor H.MOLINSKI, een psychiater werkzaam in een vrouwenkliniek, beluistert reeds jarenlang in de beslotenheid van zijn spreekkamer, de taal van de vrouw die over haar zwangerschap haar diepste verlangens en teerste kwetsbaarheid komt uitspreken. Deze ervaring gaf hem de mogelijkheid om tot bijzonder rijke inzichten te komen.

In onze "kontraceptieve eeuw" wordt de mogelijkheid geboden om van "toevallig" naar "gepland" ouderschap te evolueren. Dit betekent niet alleen een kans voor het echtpaar en het komende kind, maar ook voor de vrouw om tot echte zelfverwerkelijking te komen. Elke zwangerschap blijft een van de grote levenservaringen van de vrouw, van het paar, maar houdt naast vreugde ook onzekerheden en lichamelijke en emotionele ongemakken in zich. Vandaar dat elke zwangerschap, ook een geplande, een konfliktsituatie in zich houdt, ook voor een gezonde vrouw. Deze inherente konfliktsituatie, deze zwangerschapslast wordt voor